

**Комунальний заклад вищої освіти
«Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»
Філологічний факультет
Кафедра української філології**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Заступник директора
з навчальної роботи

 О.В. Когутюк
« 05 » вересня 2022 року

**РОБОЧА ПРОГРАМА
ОБОВ'ЯЗКОВОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ОКП 19 МЕТОДИКА НАВЧАННЯ
УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ**

Підготовки – бакалаврів

Галузі знань – 01 Освіта/Педагогіка

**Спеціальності – 014.01 Середня освіта (Українська мова і
література)**

Денної форми навчання

Філологічний факультет

2022-2023 навчальний рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Методика навчання української мови» для студентів галузі знань 01 Освіта/Педагогіка спеціальності 014.01 Середня освіта (Українська мова і література).

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ:

кандидат філологічних наук, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист, завідувач кафедри української філології Скрипник Н. І.

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри української філології (Протокол №1 від 29 серпня 2022 року).

Завідувач кафедри української філології
кандидат філологічних наук _____ Н. І. Скрипник

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 6	Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка	Обов'язкова
Модулів – 2		Рік підготовки 3-й
Змістових модулів – 6	Спеціальність 014.01 Середня освіта (Українська мова і література)	Семестр 5-й, 6-й
ІНДЗ – не передбачено навчальним планом		Лекції 68 год.
Загальна кількість годин – 180		Практичні 60 год.
Тижневих годин для денної форми навчання: <u>у 5 семестрі:</u> аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 1 <u>у 6 семестрі:</u> аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 0,76		Самостійна робота 32 год.
	Освітній ступінь: Бакалавр	Лабораторні 20 год.
		Вид контролю: Усний екзамен

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Робоча навчальна програма вивчення обов'язкової навчальної дисципліни «Методика навчання української мови» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки «бакалавр» галузі знань 01 – Освіта/Педагогіка спеціальності 014.01 Середня освіта (Українська мова і література).

Мета занять з методики навчання української мови – підготувати майбутнього вчителя-філолога до здійснення процесу навчання української мови, озброїти його теорією лінгводидактичної науки та найефективнішими формами організації освітнього процесу, найдоцільнішими методами та прийомами навчання здобувачів освіти, розвивати прагнення до професійного самовдосконалення.

Завданнями навчальної дисципліни є:

1) формувати у майбутніх учителів національно свідоме ставлення до української мови як державної, розуміння її значення як предмета шкільного навчання та засобу вивчення інших навчальних дисциплін;

2) забезпечити засвоєння студентами системи теоретичних знань з методики навчання української мови;

3) виробити у майбутніх учителів такі професійно важливі вміння:

– працювати з підручником, вміло використовувати дидактичні можливості методичного апарату навчальної книги, її рубрики, умовні позначення, питання й завдання, ілюстративний матеріал, вправи;

– визначати основні внутрішньопредметні та міжпредметні зв'язки;

– планувати навчальний матеріал на навчальний рік, півроку, за темою, на урок;

– складати план-конспект уроку: визначати тип уроку, його структуру, формулювати мету, розробляти зміст, добирати дидактичний матеріал, визначати систему завдань і вправ, прогнозувати пізнавальну діяльність учнів;

– застосовувати основні методи й прийоми навчання мови, оптимально використовувати різні види наочності й технічні засоби навчання;

– елементи програмування, алгоритмізацію і комп'ютеризацію у вивченні мови;

– вести позакласну роботу з предмета, вдало поєднувати її форми з програмним вивченням мови;

– формулювати питання й визначати завдання; проводити різні види мовного розбору, диктанти; працювати над текстом;

– здійснювати підготовку до переказів і творів, працювати над запобіганням помилкам;

– вести перевірку й аргументовано оцінювати знання, уміння і навички учнів з мови;

4) учити студентів зіставляти теоретичні знання з практичними потребами сучасної школи, втілювати нові методичні ідеї у практику вивчення предмета;

5) розвивати в майбутніх учителів уміння працювати з навчально-методичною літературою;

6) формувати у них уміння здійснювати самостійні наукові пошуки й експериментальні дослідження

7) розвивати у студентів-філологів пізнавальні інтереси, прагнення до професійного самовдосконалення.

Ці завдання зумовлюють поєднання в навчальному процесі чотирьох змістових ліній мовного курсу – мовної (лінгвістичної), мовленнєвої (комунікативної), соціокультурної та діяльнісної.

Очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності сформульовано в термінах компетентнісного підходу: *знаннєвий компонент* – учень /учениця називає, формулює, записує, наводить приклади тощо; *діяльнісний* – учень /учениця розпізнає, розрізняє, описує, аналізує, порівнює, планує, застосовує тощо; *ціннісний* – учень /учениця усвідомлює, критично ставиться, оцінює, обґрунтовує, робить висновки, висловлює судження тощо.

Організаційними формами засвоєння навчальної дисципліни методика викладання української мови є лекційні, практичні, лабораторні заняття, а також самостійна робота студентів.

2.1. Компетентності

2.1.1. Загальні компетентності:

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані практичні завдання в галузі середньої освіти, що передбачає застосування концептуальних методів освітніх наук, психології, теорії та методики навчання і характеризується комплексністю і невизначеністю педагогічних умов в закладах середньої освіти.

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, до застосування знань у практичних ситуаціях.

ЗК2. Знання й розуміння предметної області та професійної діяльності.

ЗК4. Здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, здійснювати пошук, аналіз та обробку інформації з різних джерел, ефективно використовувати цифрові ресурси та технології в освітньому процесі.

ЗК5. Здатність діяти автономно, приймати обґрунтовані рішення у професійній діяльності і відповідати за їх виконання, діяти відповідально і свідомо на основі чинного законодавства та етичних міркувань (мотивів).

2.1.2. Спеціальні (фахові) компетентності:

ФК1. Здатність перенесення системи наукових знань у професійну діяльність та в площину навчального предмету.

ФК2. Здатність забезпечувати навчання учнів державною мовою; формувати та розвивати їх мовно-комунікативні уміння і навички в області предметної спеціальності.

ФК4. Здатність формувати і розвивати в учнів ключові та предметні компетентності засобами навчального предмету та інтегрованого навчання; формувати в них ціннісне ставлення, розвивати критичне мислення.

ФК5. Здатність здійснювати об'єктивний контроль і оцінювання рівня навчальних досягнень учнів на засадах компетентнісного підходу, аналізувати результати їхнього навчання.

ФК8. Здатність до суб'єкт-суб'єктної (рівноправної та особистісно-зорієнтованої) взаємодії з учнями в освітньому процесі, залучення батьків до освітнього процесу на засадах партнерства.

ФК9. Здатність аналізувати власну педагогічну діяльність та її результати, здійснювати об'єктивну самооцінку і самокорекцію своїх професійних якостей.

ПК 2. Здатність адекватно використовувати мовні ресурси, демонструвати сформовану мовну й мовленнєву компетенції в процесі фахової та міжособистісної комунікації, володіти різними засобами мовної поведінки в різних комунікативних контекстах.

ПК 3. Здатність використовувати когнітивно-дискурсивні вміння, спрямовані на сприйняття й створення зв'язних монологічних і діалогічних текстів в усній і письмовій формах, володіти методикою розвитку зв'язного мовлення здобувачів освіти у процесі говоріння й підготовки творчих робіт.

ПК 5. Здатність застосовувати у власній практичній діяльності сучасні підходи (особистісно орієнтований, діяльнісний, компетентнісний) до викладання та діагностування навчальних досягнень здобувачів освіти з української мови та літератури, урахуваючи передовий український й міжнародний досвід.

ПК 7. Здатність взаємодіяти зі спільнотами (на місцевому, регіональному, національному, європейському й глобальному рівнях) для розвитку професійних знань і фахових компетентностей, використання практичного досвіду й мовно-літературного контексту для реалізації цілей освітнього процесу в закладах середньої освіти.

2.1.3. Результати навчання

Під час практичних занять, індивідуальної навчально-дослідницької та самостійної роботи студенти **набувають уміння та навички:**

РН1. *Відтворювати* основні концепції та принципи педагогіки і психології; *враховувати* в освітньому процесі закономірності розвитку, вікові та інші індивідуальні особливості учнів.

РН2. *Демонструвати* вміння навчати учнів державною мовою; формувати та розвивати їх мовно-комунікативні уміння і навички засобами навчального предмету та інтегрованого навчання.

РН3. *Називати* і *аналізувати* методи цілепокладання, планування та проєктування процесів навчання і виховання учнів на основі компетентнісного підходу з урахуванням їх освітніх потреб; *класифікує* форми, методи і засоби навчання предмету в закладах загальної середньої освіти.

РН4. *Здійснювати* добір і *застосовувати* сучасні освітні технології та методики для формування предметних компетентностей учнів; критично *оцінює* результати їх навчання та ефективність уроку.

РН5. *Вибирати* відповідні форми та методи виховання учнів на уроках і в позакласній роботі; *аналізувати* динаміку особистісного розвитку учнів, *визначає* ефективні шляхи їх мотивації до саморозвитку та спрямування на прогрес і досягнення з урахуванням здібностей та інтересів кожного з них.

РН10. *Демонструвати* володіння сучасними технологіями пошуку наукової інформації для самоосвіти та застосування її у професійній діяльності.

РН11. *Виявляти* навички роботи в команді, адаптації та дії у новій ситуації, *пояснювати* необхідність забезпечення рівних можливостей і дотримання гендерного паритету у професійній діяльності.

РН12. *Аналізувати* власну педагогічну діяльність та її результати, *здійснювати* об'єктивну самооцінку і самокорекцію своїх професійних якостей.

РН13. *Демонструвати* знання основних положень нормативно-правових документів щодо професійної діяльності, *обґрунтовує* необхідність використання інструментів демократичної правової держави у професійній та громадській діяльності та прийняття рішень на засадах поваги до прав і свобод людини в Україні.

ПРН 3. *Володіти* комунікативною компетентністю з української мови (лінгвістичний, соціокультурний, прагматичний компоненти відповідно до загальноєвропейських рекомендацій із мовної освіти).

ПРН 7. *Володіти* особистісно орієнтованим, діяльним, компетентним та іншими сучасними підходами до викладання української мови та літератури, зарубіжної літератури, застосовує український та міжнародний досвід в навчанні здобувачів освіти.

ПРН 8. *Володіти* методами й методиками діагностування навчальних досягнень здобувачів освіти з української мови та літератур; *уміє* здійснювати педагогічний супровід.

ПРН 9. *Використовувати* закони аналізу лінгвістичних одиниць для моделювання подібних у стандартних і нестандартних мовленнєвих ситуаціях, *застосовувати* різні види аналізу мовних одиниць, *визначає* їх місце в тексті й мовленні, *розуміти* взаємозв'язок та ієрархію таких одиниць.

ПРН 10. *Мтиє* критичне мислення, творчо використовує різні теорії й досвід (український, закордонний) у процесі вирішення соціальних і професійних завдань, *знає* мовно-літературний контекст та реалізує його в освітньому процесі.

ПРН 11. *Використовувати* методи, прийоми, засоби, форми організації навчання учнів середньої школи української мови та літератури, зарубіжної літератури в контексті НУШ.

Кількість годин, відведених навчальним планом на вивчення дисципліни, становить 180 год., із них 68 год. – лекції, 60 год. – практичні заняття, лабораторних занять – 20 год, 32 год. – самостійна робота.

Вивчення студентами навчальної дисципліни «Методика навчання української мови» завершується усним екзаменом.

3. Програма навчальної дисципліни ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ І

Вивчення методики української мови у закладах вищої освіти та особливості організації уроків української мови у закладах загальної середньої освіти.

Тема 1. Методика викладання української мови як наука і навчальна дисципліна. (лекц. 2 год., практик. 2 год.).

Лекція 1. Предмет і завдання методики навчання української мови. Значення методики для викладання української мови в середніх освітніх закладах. Внесок видатних вітчизняних методистів у розвиток методичної науки. Вимоги до підготовки вчителя української мови.

Зв'язок методики навчання рідної мови з суміжними дисциплінами: філософією, мовознавством, педагогікою і психологією, етнопедагогікою та етнопсихологією тощо.

Наукові основи й джерела розвитку методики навчання української мови: відродження національної школи й перебудова освіти в Україні, Конституція України, Закон про освіту, Державна національна програма «Освіта (Україна ХХІ століття)», Концепція мовної освіти в Україні, нормативні документи Кабінету Міністрів України, Міністерства освіти і науки України, наукові засади комунікативної спрямованості у навчанні рідної мови, передовий педагогічний досвід національної та зарубіжної школи, критичне використання методичної спадщини минулого, дані наукових досліджень у галузі методики викладання мови, мовознавства, педагогіки, психології.

Методи наукового дослідження: вивчення літератури з методики викладання мови і суміжних дисциплін, спостереження за навчально-виховним процесом, вивчення й узагальнення передового досвіду вчителів, педагогічний експеримент, анкетування, індивідуальні бесіди та ін. Застосування статистичних методів обробки одержаних даних.

Зміст і будова курсу «Методика навчання української мови».

Короткий огляд розвитку методики навчання української мови. Актуальні проблеми сучасної методичної науки.

Основна література до курсу.

Практичне заняття 1. Методика навчання української мови: теорія й практика. Концепція мовної освіти на сучасному етапі. (2 год.).

Тема 2. Українська мова як навчальна дисципліна у закладах загальної середньої освіти. (лекц. 2 год., практик. 2 год.).

Лекція 2. Освітньо-виховне значення української мови як навчального предмета, його місце серед інших навчальних дисциплін. Мета і завдання вивчення української мови в середніх освітніх закладах.

Психологічні і психолінгвістичні основи навчання української мови.

Концептуальні засади навчання української мови в середніх освітніх закладах. Основні нормативні документи, на які спирається навчання української мови: Державний стандарт, Концепція мовної освіти в Україні, Програми з української мови. Призначення Державного стандарту та Концепції мовної освіти; їх основний зміст.

Принципи побудови курсу «Українська мова» в середніх освітніх закладах. Етапи мовної освіти, варіативність структури й змісту курсу мови.

Основні аспекти навчання української мови. Функціонально-комунікативне спрямування у навчанні мови. Пізнавально-практична спрямованість навчання української мови. Розвиток національної самосвідомості учнів.

Практичне заняття 2. Зміст і організація навчання української мови в освітніх закладах. Закономірності навчання української мови. Психологічні і дидактичні основи навчання української мови у школі. (2 год.).

Тема 3. Програми та підручники з української мови. Планування навчального матеріалу з української мови. (лекц. 2 год., практ. 2 год.).

Лекція 3. Короткий огляд програм з української мови. Принципи побудови й зміст чинних програм з української мови для учнів середнього і старшого шкільного віку. Змістові лінії програми, їх суть. Принципи побудови мовної та мовленнєвої змістових ліній (лінійний принцип та принцип структурної систематичності). Пріоритетність мовленнєвої змістової лінії. Розподіл навчального матеріалу за класами. Внутрішньопредметні та міжпредметні зв'язки в курсі рідної (української) мови. Особливості програм для шкіл нового типу – ліцеїв, коледжів, гімназій, колегіумів.

Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів. Організація перевірки знань, умінь і навичок учнів з різних видів навчальної діяльності. Види та способи перевірки знань, умінь і навичок учнів. Тестування в процесі вивчення української мови.

Практичне заняття 3. Аналіз чинних програм і підручників з української мови. Критерії й норми оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти з української мови. (2 год.).

Тема 4. Засоби навчання української мови. (лекц. 2 год., практ. 2 год.).

Лекція 4. Засоби навчання. Підручник як важливий засіб навчання. Принципи побудови підручників з української мови. Короткий огляд підручників з української мови. Особливості чинних підручників з української

мови для учнів середнього шкільного віку. Основні розділи підручника, зв'язок між його теоретичною і практичною частинами. Система вправ, особливості комплексних завдань. Система орфограм і пунктограм у підручнику. Характер ілюстративного матеріалу, його призначення. Структурні компоненти підручника, текстові та позатекстові завдання. Сигнали-символи, апарат орієнтації.

Навчально-методичний комплект, його складові.

Дидактичний матеріал для уроків рідної (української) мови та вимоги до нього. Роль дидактичного матеріалу в реалізації функцій навчальних завдань. Види дидактичного матеріалу, їх характеристика. Тематичний матеріал, його виховна спрямованість. Текст як засіб органічного поєднання культурологічного, комунікативного, лінгвістичного і діяльнісного компонентів змісту уроку української мови. Сигнальні картки, алгоритми, перфокарти, оцінки-символи, листи самооцінювання тощо як дидактичний матеріал; методика їх використання.

Засоби унаочнення, їх види (слухова, зорова та зорова-слухова наочність). Таблиці як найбільш поширений засіб зорової наочності; їх види (демонстраційні, зіставні, узагальнювальні, текстові, динамічні).

Технічні засоби у навчанні мови, методика їх використання. Комп'ютер як засіб оптимізації навчального процесу. Інші засоби навчання. Обладнання шкільного кабінету української мови.

Практичне заняття 4. Методика добору дидактичного матеріалу, використання наочності й технічних засобів навчання. (2 год.)

Модульна контрольна робота № 1 (2 год.)

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II

Технологія навчання української мови у закладах загальної середньої освіти

Тема 5, 6. Підходи до навчання української мови. Принципи, методи і прийоми навчання української мови. (лекц. 4 год., практи. 2 год.).

Лекція 5, 6. Дидактичні основи навчання мови. Реалізація загальнодидактичних принципів у навчанні української мови. Принципи науковості й доступності, тісного взаємозв'язку навчання, виховання і розвитку учнів у навчальному процесі, у вивченні теорії й практики, у вивченні різних розділів курсу, принцип діяльнісного підходу до навчального процесу, принцип мотиваційного забезпечення навчальної діяльності, принцип міжпредметних зв'язків та ін. Питання про власне лінгвометодичні принципи навчання української мови й розвитку мовлення: загальні та специфічні.

Загальне поняття про методи й прийоми навчання мови. Метод як одна з головних категорій методики. Різні підходи до класифікації методів навчання:

за джерелами одержання знань, умінь і навичок, за рівнем пізнавальної діяльності учнів, за характером навчального матеріалу. Фактори, що впливають на вибір методів навчання на уроках української мови. Залежність вибору методів і прийомів навчання від специфіки навчального матеріалу, підготовки учнів до сприйняття й засвоєння.

Основні методи теоретичного вивчення української мови: зв'язний виклад вчителем матеріалу, бесіда, спостереження над мовними явищами та їх аналіз, робота з підручником. Пошукові методи. Проблемне навчання. Програмування. Алгоритмізація.

Основні напрями навчальної діяльності учнів на уроках української мови та їх методичне забезпечення. Організація діяльності учнів, спрямованої на сприймання та осмислення навчального матеріалу у процесі його викладу вчителем. Організація частково-пошукової діяльності учнів (евристична бесіда). Організація самостійного засвоєння учнями знань шляхом вивчення параграфа підручника. Організація самостійного осмислення учнями навчального матеріалу у процесі спостереження над мовою й мовленням. Організація відтворення учнями одержаних знань (відтворювальна бесіда, зв'язне висловлювання учнів на лінгвістичну тему). Організація операційної діяльності учнів, спрямованої на застосування одержаних знань і формування навчально-мовних, правописних і комунікативних умінь. Організація процесів сприймання, відтворення і продукування учнями усного й писемного мовлення, збагачення учнів мовними засобами та формування нормативного мовлення. Системне використання методів на уроках української мови.

Проблемне вивчення мови; способи створення проблемно-пошукових ситуацій, постановка проблемних питань, керівництво пізнавальною діяльністю учнів.

Програмування. Алгоритмізація та комп'ютеризація.

Практичне заняття 5. Методичні основи навчання української мови: принципи, методи й прийоми роботи. (2 год.).

Тема 7. Інноваційні технології навчання української мови. (лекц. 2 год., практ. 4 год.).

Лекція 7. Оновлення змісту мовної освіти на сучасному етапі. Нові підходи до трансформації змісту шкільної мовної освіти. Компетентнісний підхід до навчання української мови в школі.

Технологізація навчання на сучасному етапі розвитку української освіти. Співвідношення понять «методика» і «педагогічна технологія». Структура педагогічної технології. Класифікація педагогічних технологій. Характеристика найбільш поширених на уроках української мови інноваційних технологій –

інтерактивної, проектної, інформаційної, текстоцентричної. а також технологій критичного мислення та диференційованого навчання.

Практичне заняття 6. Інтерактивні технології, дистанційні технології. Модульно-рейтингові технології. (2 год.).

Практичне заняття 7. Характеристика інноваційних методів навчання. (2 год.).

Тема 8. Типи уроків з рідної мови, їх структура і методика проведення. Спостереження і аналіз уроку мови. (лекц. 2 год., практ. 2 год., лабор. 2 год.).

Лекція 8. Урок як основна форма навчально-виховного процесу, його переваги і недоліки. Основні вимоги до уроку рідної мови на сучасному етапі.

Мета і зміст уроку: правильне співвідношення між теорією і практикою на уроці мови, організація навчальної діяльності учнів, значення системи завдань і вправ для вироблення мовних умінь; виховна спрямованість уроків мови на формування високо інтелектуальної мовної особистості – людини, яка любить, знає і береже рідну мову, користується усіма її виражальними засобами, є національне свідомим громадянином України.

Проблема типології уроків: загальнодидактична типологія і типи уроків з мови з урахуванням специфіки предмета. Типологія уроків української мови за метою проведення. Структура уроку мови, основні її компоненти. Методичні вимоги до окремих компонентів уроку: повідомлення теми і мети уроку, мотивація навчальних завдань, перевірка вивченого, актуалізація опорних знань, умінь і навичок учнів, вивчення нового матеріалу, закріплення вивченого, підбиття підсумків уроку, домашнє завдання.

Методика проведення основних типів уроків з мови: уроку вивчення нового матеріалу; уроку закріплення знань, умінь і навичок; уроку перевірки й обліку набутих знань і вмінь; уроку аналізу контрольних робіт; уроку узагальнення й систематизації; уроку повторення теми, розділу; уроків розвитку зв'язного мовлення. Нестандартні форми проведення уроку.

Аналіз уроку мови.

Планування програмного матеріалу з рідної мови. Види планування: календарно-тематичні і поурочні плани.

Підготовка вчителя до уроку: визначення теми і мети уроку; з'ясування наступності матеріалу, що вивчається; аналіз теоретичного матеріалу (рівень складності, виділення головного); з'ясування практичних умінь, що формуються на основі знань; визначення методів і прийомів роботи, ілюстративного матеріалу, системи завдань і вправ, відповідної наочності для уроку.

Практичне заняття 8. Сучасний урок української мови: його типологія та структурні елементи. (2 год.).

Лабораторне заняття 1. Моделювання фрагментів уроків із застосуванням різних методів, прийомів, засобів навчання. (2 год.).

Модульна контрольна робота № 2 (2 год.)

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III

Методика мовленнєвого розвитку здобувачів освіти й засвоєння мовленнєвознавчих понять

Тема 9. Мовленнєвий розвиток здобувачів освіти як методична проблема. (лекц. 2 год., практ. 2 год.).

Лекція 9. Значення роботи з розвитку мовлення учнів. Основні напрями роботи з розвитку мовленням: збагачення словникового запасу учнів і розвиток граматичної будови їх мовлення; засвоєння норм української літературної мови; формування в учнів умінь і навичок з усіх видів мовленнєвої діяльності (розвиток зв'язного мовлення). Комунікативно-діяльнісний підхід до навчання мови.

Принципи мовленнєвої підготовки учнів: єдність розвитку мовлення й мислення; взаємозв'язок розвитку усних і писемних видів мовленнєвої діяльності; зв'язок розвитку мовлення з формуванням мовної компетенції; зв'язок розвитку мовлення з формуванням соціокультурної компетенції; зв'язок роботи з розвитку мовлення з вивченням граматики, орфографії, пунктуації та української літератури.

Завдання збагачення словникового запасу учнів і розвиток граматичної будови їх мовлення. Місце реалізації цього напрямку роботи з розвитку мовлення в шкільному курсі української мови. Основні методи і форми роботи.

Завдання, місце, етапи й зміст засвоєння норм української літературної мови. Методичні прийоми ознайомлення з мовленнєвими нормами та комунікативними якостями мовлення.

Зв'язне мовлення як методичне поняття. Питання розвитку зв'язного мовлення в історії методичної науки. Значення і завдання роботи з розвитку вмінь і навичок сприймати, відтворювати чужі й будувати власні висловлювання. Місце занять з розвитку зв'язного мовлення у шкільному курсі мови.

Зміст програми з розвитку зв'язного мовлення.

Засвоєння мовленнєвознавчих понять (відомостей про мовлення і спілкування, про текст, стилі й типи мовлення, жанри й види робіт); розвиток умінь і навичок з різних видів мовленнєвої діяльності (сприймання чужого мовлення – аудіювання, читання; відтворення готового тексту – виразне

читання вголос, усні й письмові перекази; створення власних висловлювань – діалоги, усні й письмові твори).

Типи та структура уроків зв'язного мовлення.

Наочні й технічні засоби з розвитку мовлення, методика їх застосування.

Практичне заняття 9. Особливості формування умінь діалогічного та монологічного мовлення. (2 год.).

Тема 10. Методика удосконалення рецептивних видів мовленнєвої діяльності (аудіювання, читання). (лекц. 2 год., практ. 2 год.).

Лекція 10. Сутність аудіювання, умови його ефективної організації. Види аудіювання (ознайомлювальне, вивчальне і критичне) та методика їх проведення.

Завдання читання як виду мовленнєвої діяльності. Методика опрацювання різних видів читання (ознайомлювального, вивчального й переглядового).

Способи перевірки розуміння прослуханого й прочитаного текстів. Перевірка швидкості читання.

Практичне заняття 10. Уроки розвитку рецептивних видів мовленнєвої діяльності. (2 год.).

Тема 11. Методика роботи над продуктивними видами мовленнєвої діяльності (говоріння, письмо). (лекц. 2 год., практ. 2 год.).

Лекція 11. Методика роботи над продуктивними видами мовленнєвої діяльності – говоріння (діалогічне й монологічне) та письмо. Вимоги до усного і писемного мовлення школярів.

Дві форми говоріння: діалогічне й монологічне. Навчання діалогічного мовлення. Діалог як форма повсякденного спілкування. Інші різновиди діалогів. Репліки учасників діалогу. Мовні особливості реплік. Перевірка уміння складати монолог і діалог.

Переказ у системі роботи над формування мовленнєвих умінь. Значення переказу як виду роботи. Добір текстів для переказу. Види переказів, значення й особливості проведення кожного з них. Підготовка до переказу. Лінгвістичний аналіз тексту під час підготовки докладного переказу.

Твір як вид роботи над формуванням мовленнєвих умінь. Значення твору як виду роботи. Види творів. Взаємозв'язок переказів і творів у системі формування мовленнєвих умінь. Підготовка до твору. Робота над планом, змістом та мовним оформленням твору.

Критерії й норми оцінювання навчальних досягнень учнів зі складання діалогів, усного й письмового переказів та творів. Перевірка письмових творчих робіт. Прийоми виправлення, обліку і класифікації помилок. Робота над лексичними, стилістичними, граматичними й змістовими помилками.

Практичне заняття 11. Уроки розвитку продуктивних видів мовленнєвої діяльності. Формування комунікативної особистості учня. (2 год.).

Тема 12. Методика засвоєння відомостей про мовлення, спілкування й текст. (лекц. 2 год., лабор. 2 год.).

Лекція 12. Значення засвоєння мовленнєвозначних понять для розвитку комунікативних умінь учнів. Обсяг мовленнєвозначних понять, визначених чинною програмою з української мови.

Методика формування загального уявлення про спілкування, мовлення та види мовленнєвої діяльності (аудіювання, читання, говоріння й письмо), адресата мовлення, монологічне й діалогічне, усне й письмове мовлення, основні правила спілкування, вимоги до мовлення.

Текст як лінгвістичне поняття. Роль тексту у формуванні мовної і мовленнєвої компетенції учнів. Дидактичні можливості тексту. Методика засвоєння відомостей про текст як основний продукт мовлення, його тему, основну думку, смислову, граматичну, структурну та інтонаційну цілість; усвідомлення структури тексту; видів зв'язку між реченнями; ознайомлення з актуальним членуванням речень тексту, типовими текстовими помилками.

Методика опрацювання типів мовлення. Змістові й функціональні відмінності між розповіддю, описом, роздумом. Структурні й мовні особливості кожного типу висловлювання. Поєднання різних типів мовлення у структурі текстів. Мовний аналіз тексту в шкільному курсі української мови. Критерії добору текстів для мовного аналізу.

Лабораторне заняття 2. Методика проведення творчих робіт. (2 год.).

Тема 13, 14. Методика роботи з культури мовлення і риторики. Методика роботи зі стилістики. (лекц. 4 год., практ. 2 год., лабор. 2 год.).

Лекція 13, 14. Завдання, зміст і місце роботи зі стилістики у 5-11 класах. Наукові засади методики вивчення стилістики в школі.

Ознайомлення учнів з функціональними стилями мовлення, стилістичними ресурсами лексики, фразеології, морфології, синтаксису, формування стилістичних умінь і навичок. Функціонально-стилістичний підхід до вивчення мовних явищ.

Принципи, методи та прийоми вивчення стилістики: спостереження над мовою зразкових текстів різних стилів мовлення, стилістичний аналіз, стилістичний експеримент, аналіз і характеристика виражальних мовних засобів, редагування текстів; добір лексичних, морфологічних і синтаксичних синонімів, конструювання речень і зв'язних текстів різних видів і стилів мовлення.

Методика опрацювання газетних жанрів: написання замітки-інформації, статті, статті-нарису до газети. Навчання школярів доповіді та інших видів

публічних виступів. Введення поняття про доповідь як різновид усного та писемного мовлення. Основні етапи навчання доповіді. Підготовка доповіді. Виголошення доповіді та її аналіз. Добір дидактичного матеріалу для навчання доповіді. Інші види публічних виступів. Взаємозв'язок мовних і позамовних засобів вираження у публічному виступі.

Методика ознайомлення з різними видами ділових паперів (адреса, лист, оголошення, розписка, доручення, заява, протокол, звіт, автобіографія та ін.).

Практичне заняття 12. Особливості вивчення культури мовлення і риторики у шкільному курсі української мови. (2 год.).

Лабораторне заняття 3. Моделювання уроків зі стилістики, культури мовлення, риторики. (2 год.).

Модульна контрольна робота № 3 (2 год.)

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ IV

Методика викладання розділів шкільного курсу української мови

Тема 15, 17. Особливості методики викладання розділів науки про мову. Методика навчання фонетики, графіки. (лекц. 4 год., практ. 4 год., лабор. 4 год.).

Лекція 15, 17. Зміст шкільного курсу фонетики. Його тісний зв'язок з орфоєпією та графікою. Значення навчання фонетики, орфоєпії й графіки.

Завдання вивчення фонетики: вироблення вмінь і навичок правильно артикулювати звуки; розвиток мовного слуху учнів, мовної та слухової пам'яті; чітке розмежування звуків і літер; установлення відповідності чи невідповідності між вимовою і написанням.

Формування орфоєпічних навичок, удосконалення дикції, виховання вміння володіти голосом (змінювати його за висотою, силою, темпом, тембром). Зіставлення діалектної й літературної вимови. Подолання фонетичних діалектизмів.

Методи і прийоми вивчення фонетики, графіки й орфоєпії: спостереження над звуковим складом слів, фонетичний і фонетико-графічний розбір, визначення наголосу в словах, списування з фонетичним завданням, правильна літературна вимова звуків і звукосполучень, виразне читання текстів, з'ясування співвідношень між написанням і вимовою в словах та ін.

Особливості вивчення фонетики, орфоєпії й графіки української мови у школах з іншою мовою навчання.

Засоби навчання фонетики, графіки й орфоєпії. Робота з орфоєпічними словниками. Специфіка дидактичного матеріалу для уроків фонетики, графіки, орфоєпії.

Практичне заняття 13. Методичні основи навчання фонетики, графіки. (2 год.).

Практичне заняття 14. Труднощі у формуванні фонетичних та орфоепічних умінь учнів та шляхи їх подолання. (2 год.).

Лабораторне заняття 4. Аналіз конспектів уроків та проведених в аудиторії уроків з фонетики, графіки. (2 год.).

Лабораторне заняття 5. Аналіз конспектів уроків та проведених в аудиторії уроків з орфоепії. (2 год.).

Тема 16. Методика викладання лексикології й фразеології, лексикографії. (лекц. 4 год., практик. 2 год.).

Лекція 16. Зміст шкільного курсу з лексики, значення, місце й принципи вивчення лексики. Труднощі у засвоєнні учнями лексичних понять. Методика ознайомлення учнів з багатозначністю слів, прямим і переносним значенням, синонімами, омонімами, архаїзмами та іншими лексичними категоріями, вивчення яких передбачене програмою. Методика вивчення фразеології української мови, шляхи засвоєння фразеологізмів.

Система тренувальних вправ з лексики і фразеології. Лексичний аналіз тексту.

Нормативно-практичний аспект вивчення лексикології та фразеології. Робота над лексичними помилками. Боротьба з діалектизмами і жаргонізмами в мові учнів. Соціокультурний підхід до вивчення української лексики та фразеології.

Словникова робота у зв'язку з вивченням інших розділів шкільного курсу мови: її зміст і форми. Лексична робота в системі занять з розвитку мовлення.

Особливості вивчення лексикології й фразеології у школах з російською (національною) мовою навчання.

Наочні посібники з лексики і фразеології, методика їх використання.

Вироблення навичок користування словниками різних типів. Робота з тлумачним словником, словником синонімів, фразеологізмів, іншомовних слів та ін.

Практичне заняття 15. Особливості методики навчання лексикології та фразеології, лексикографії. (2 год.).

Тема 18. Методика викладання будови слова й словотвору. (лекц. 4 год., практик. 2 год.).

Лекція 18. Значення і завдання вивчення будови слова. Методика поглиблення знань про значущі частини мови (морфеми). Реалізація принципів наступності й перспективності у вивченні матеріалу. Шляхи подолання труднощів у виділенні основи, кореня, префікса, суфікса. Розкриття значення

морфем; уточнення й збагачення лексичного запасу учнів у процесі вивчення морфологічної будови слова.

Прийоми вивчення морфемної будови слова: морфемний аналіз, розбір слів з однаковими морфемами (коренем, префіксом, суфіксом); добір антонімів і синонімів до поданих слів; етимологічний аналіз.

Використання наочності й ТЗН під час вивчення будови слова.

Значення, зміст, завдання і принципи вивчення словотвору в школі. Зв'язок розділу з фонетикою, лексикою, морфологією, орфографією. Ознайомлення учнів зі способами словотвору. Труднощі у засвоєнні словотвірних понять. Система вправ зі словотвору, словотвірний аналіз, методика його проведення. Лексична робота: утворення слів за даними моделями, використання словотвірних синонімів; робота з словниками.

Запобігання словотвірним помилкам та способи їх виправлення.

Використання наочності й ТЗН під час вивчення словотвору.

Практичне заняття 16. Поглиблення в учнів знань про будову слова та ознайомлення їх зі способами словотвору. (2 год.).

Тема 19. Методика викладання морфології. (лекц. 4 год., практ. 2 год., лабор. 2 год.).

Лекція 19. Значення, завдання, зміст і принципи вивчення частин мови в шкільному курсі рідної мови. Основні поняття про частини мови, їх граматичні категорії та закономірності засвоєння. Зв'язок вивчення частин мови з фонетикою, лексикою, словотвором, синтаксисом, орфографією й розвитком мовлення. Вивчення частин мови на синтаксичній основі. Вивчення системи відмінювання частин мови і словотвору в зв'язку з орфографією і розвитком мовлення. Наступність і перспективність у вивченні частин мови в початкових, середніх і старших класах. Функціонально-комунікативний підхід до вивчення частин мови.

Методика вивчення загальних понять про частини мови на основі їх лексичних значень, морфологічних ознак, синтаксичної ролі й особливостей словотвору.

Методика вивчення окремих тем морфології (особливості, труднощі, завдання). Методи й прийоми теоретико-практичного вивчення частин мови: морфологічний розбір, утворення різних форм слів і нових слів за допомогою словотвірних морфем, вставлення пропущених слів у відповідній формі, заміна одних форм іншими, складання словосполучень і речень, спостереження над уживанням паралельних морфологічних форм, програмування, алгоритмізація.

Особливості вивчення морфології в школах з російською (національною) мовою навчання.

Наочність і ТЗН, методика використання їх у процесі вивчення частин мови.

Практичне заняття 17. Особливості викладання морфології у шкільному курсі української мови. (2 год.).

Лабораторне заняття 6. Моделювання, проведення й аналіз уроків із морфології морфологія. (2 год.).

Тема 20. Методика викладання орфографії. (лекц. 2 год., практ. 2 год., лабор. 2 год.).

Лекція 20. Значення орфографії та її місце в шкільному курсі української мови. Завдання навчання орфографії. Короткий огляд історії й методики навчання орфографії.

Основні принципи методики навчання орфографії: зв'язок навчання орфографії з граматикую і розвитком мовлення, роль свідомості й автоматизму у навчанні орфографії.

Природа орфографічних навичок та психологічні основи їх формування. Поняття про орфограму. Класифікація орфограм. Роль правил. Залежність навчання орфографії від принципів українського правопису, характеру орфограм, етапів навчання, діалектних особливостей у мовленні учнів.

Методика вивчення орфографічних правил. Основні прийоми навчання орфографії. Види орфографічних вправ, методика їх проведення: орфографічний розбір, різні види списування, диктанти, запис вивченого напам'ять, робота з орфографічним словником, творчі вправи та ін.

Труднощі у вивченні орфографії, шляхи їх подолання. Система роботи над орфографічними помилками. Методика виправлення, обліку й класифікації помилок. Норми й критерії оцінювання орфографічних навичок учнів. Аналіз орфографічних помилок. Причини виникнення орфографічних помилок, способи їх усунення.

Наочні й технічні засоби у процесі вивчення орфографії, методика їх використання.

Єдиний шкільний режим грамотного письма й культури мовлення.

Практичне заняття 18. Особливості формування правописних умінь і навичок здобувачів освіти. (2 год.).

Лабораторне заняття 7. Моделювання й аналіз уроків із орфографія. (2 год.).

Тема 21. Методика викладання синтаксису. (лекц. 2 год., практ. 2 год., лабор. 2 год.).

Лекція 21. Значення, завдання, зміст і принципи вивчення синтаксису в школі. Етапи вивчення синтаксису: практичне засвоєння синтаксису, поновлення знань з синтаксису в процесі опрацюванні морфології, систематичне вивчення

синтаксису. Зв'язок синтаксису з лексикою, морфологією та розвитком мовлення учнів.

Методика ознайомлення з поняттям про словосполучення й речення, зв'язок слів у словосполученні й реченні, типи речень. Методика вивчення складного речення. Методична проблема вивчення складного синтаксичного цілого. Характер умінь і навичок з синтаксису.

Шляхи подолання труднощів у вивченні головних і другорядних членів речення, відокремлених і однорідних членів речення; встановлення зв'язків між частинами складного речення.

Методи й прийоми теоретико-практичного вивчення синтаксису: аналіз словосполучень, синтаксичний розбір за членами речення і складом речення, заміна одних синтаксичних конструкцій іншими, поширення й скорочення речень, складання речень за опорними словами, схемами, інтонаційно-смісловий розбір речень і текстів.

Особливості вивчення синтаксису в школах з національною мовою навчання.

Використання наочності й ТЗН у процесі вивчення синтаксису.

Практичне заняття 19. Особливості викладання синтаксису у шкільному курсі української мови. (2 год.).

Лабораторне заняття 8. Моделювання, проведення й аналіз уроків із синтаксис. (2 год.).

Тема 22. Методика викладання пунктуації. (лекц. 2 год., практ. 2 год., лабор. 2 год.).

Лекція 22. Значення, завдання пунктуації та її основи. Місце пунктуації в шкільному курсі мови. Питання про етапи (рівні) у вивченні пунктуації. Короткий огляд історії методики навчання пунктуації. Найважливіші принципи навчання пунктуації; зв'язок у навчанні пунктуації з синтаксисом, розвитком мовлення і мислення учнів, виробленням навичок виразного читання.

Поняття про пунктограму. Пунктуаційні правила, їх класифікація, методика вивчення пунктуаційних правил. Залежність навчання пунктуації від основ пунктуації, характеру пунктограм, етапів навчання.

Основні методичні прийоми навчання пунктуації. Види вправ з пунктуації, методика їх проведення; пунктуаційний розбір; інтонаційно-смісловий аналіз; робота над текстом з пропущеними розділовими знаками; самостійний добір або самостійне складання речень на пунктуаційні правила; видозміна синтаксичних конструкцій, що зумовлює заміну розділових знаків; диктанти; творчі вправи; складання схем з певними розділовими знаками і складання речень за даними схемами; вправи з використанням технічних засобів. Пунктуація суцільного тексту.

Труднощі у вивченні окремих питань пунктуації (розділові знаки в реченнях з відокремленими членах речення, вставними й вставленими конструкціями, у безсполучникових складних конструкціях і т.д.), шляхи їх подолання.

Типи пунктуаційних помилок. Методика виправлення, обліку й класифікації пунктуаційних помилок. Система роботи над пунктуаційними помилками. Причини пунктуаційних помилок, їх усунення.

Практичне заняття 20. Особливості викладання пунктуації у шкільному курсі української мови. (2 год.).

Лабораторне заняття 9. Формування пунктуаційної грамотності здобувачів освіти. (2 год.).

Тема 23. Методика вивчення загальних відомостей про мову. (лекц. 2 год.).

Лекція 23. Значення та місце вивчення загальних відомостей про мову в шкільному курсі. Завдання цього матеріалу для формування в учнів мотивації до засвоєння української мови, виховання любові до рідного слова.

Зміст вступних уроків української мови: усвідомлення ролі української мови як державної, її краси й багатства, визначення місця української мови серед інших слов'янських мов, обґрунтування функції мови як найважливішого засобу пізнання, спілкування і впливу, ознайомлення учнів із соціальними функціями мови, її походженням, історичним розвитком, розкриття ролі мови у формуванні особистості, обґрунтування необхідності додержання культури мовлення як показника загальної культури й рівня інтелектуального розвитку людини, усвідомлення ролі мови як засобу самовираження й самореалізації особистості.

Особливості технології вступних уроків й використовуваного на них дидактичного матеріалу.

Модульна контрольна робота № 4 (2 год.)

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ V

Удосконалення знань, умінь і навичок здобувачів освіти на факультативних заняттях і позакласних заходах

Тема 24, 25. Позакласна робота з української мови. (лекц. 4 год., практик. 2 год., лабор. 2 год.).

Лекція 24, 25. Значення, місце, завдання та принципи організації позакласної роботи з української мови. Її зв'язок з класними заняттями. Зміст і основні форми позакласної роботи. Елементи наукового дослідження у позакласній роботі. Психолого-педагогічна підтримка учнів, що виявили бажання займатися науковою роботою з української мови. Робота у Малій академії наук.

Практичне заняття 21. Роль олімпіади у формуванні мовної компетенції здобувачів освіти. Мовні конкурси та мовні вікторини. (2 год.).

Лабораторне заняття 10. Моделювання й аналіз позакласних заходів. (2 год.).

Тема 26. Факультативні заняття. (лекц. 2 год., практ. 2 год.).

Лекція 26. Факультативи з української мови як засіб здійснення диференційованого навчання, підвищення теоретичного та практичного рівня підготовки учнів з української мови, розвитку та поглиблення інтересу до вивчення української мови. Мета й завдання факультативних занять з української мови, їх місце у навчально-виховному процесі. Особливості організації й планування роботи факультативних груп, зв'язок з основним курсом.

Практичне заняття 22. Методичні рекомендації щодо викладання курсів за вибором і факультативів з української мови. (2 год.).

Тема 27. Удосконалення знаць, умінь і навичок з української мови в старших класах. (лекц. 2 год.).

Лекція 27. Специфіка змісту мовної освіти в старших класах: узагальнення і систематизація, поглиблення і розширення знань з української мови, піднесення культури мовлення та рівня грамотності учнів, удосконалення стилістичної вправності та комунікативної компетентності учнів.

Основні форми занять з мови в 10-11 класах та методи їх проведення.. Особливості уроків української мови в старших класах.

Концепція профільної освіти. Забезпечення профільності навчання на уроках української мови в старших класах. Особливості змісту уроків української мови в 10-11 класах на різних рівнях навчання: профільному, академічному та рівні стандарту. Варіативність програм і підручників з української мови відповідно до рівнів профілізації.

Характеристика чинних програм і підручників з української мови для 10 та 11 класів.

Модульна контрольна робота № 5 (2 год.)

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ VI

Удосконалення професійної майстерності вчителя-словесника в процесі методичної роботи

Тема 28, 29. Методична робота вчителя-філолога. (лекц. 4 год., практ. 4 год.).

Лекція 28, 29. Шляхи удосконалення методичної майстерності вчителя-словесника. Самоосвіта вчителя як основний шлях його професійного зростання. Вивчення й узагальнення передового педагогічного досвіду.

Зміст і форми роботи методичного об'єднання вчителів української мови. Роль методичних кабінетів, шкільних кабінетів української мови в удосконаленні роботи учителів-словесників.

Робота над науково-методичною темою, участь у науково-методичних конференціях як ефективні шляхи удосконалення професійної кваліфікації учителів української мови.

Практичне заняття 23. Шляхи і засоби підвищення кваліфікації вчителів. (2 год.).

Практичне заняття 24. Методика використання каталогів. Правила використання електронних каталогів. (2 год.).

Тема 30. Портфоліо як засіб самоорганізації та саморозвитку особистості. (лекц. 2 год., практ. 2 год.).

Лекція 30. Оцінювання професійної майстерності вчителя. Коротка історія ідеї портфоліо в освіті. Автентичного оцінювання освітньої і професійної діяльності. Види та функції портфоліо. Портфоліо вчителя. Орієнтовні моделі портфоліо вчителя. Портфоліо як засіб атестації вчителя. Портфоліо педагога, який атестується. Захист освітнього проєкту, як форма атестації педагога. Орієнтовні показники для оцінювання рівня профмайстерності вчителя. Електронний портфоліо.

Практичне заняття 25. Методичне портфоліо вчителя-словесника. (2 год.).

Модульна контрольна робота № 6 (2 год.)

Структура навчальної дисципліни

№ п/п	Назви теоретичних розділів	Кількість годин							
		Разом	Аудиторних	Лекцій	Практичних	Лабораторних	Семінарських	Індивідуальна праця	Самостійна робота
Модуль 1									
5-ий семестр									
Змістовий модуль І.									
<i>Вивчення методики української мови у закладах вищої освіти та особливості організації уроків української мови у закладах загальної середньої освіти</i>									
1.	<i>Методика викладання української мови як наука і навчальна дисципліна</i>	4	4	2	2	–	–	–	–
2.	<i>Українська мова як навчальна дисципліна у закладах загальної</i>	4	4	2	2	–	–	–	1

	<i>середньої освіти</i>								
3.	<i>Програми та підручники з української мови. Планування навчального матеріалу з української мови</i>	6	4	2	2	–	–	–	1
4.	<i>Засоби навчання української мови.</i>	5	4	2	2	–	–	–	1
	<i>Модульна контрольна робота № 1</i>	2	2	–	2	–	–	–	–
	<i>Разом</i>	21	18	8	10	–	–	–	3
Змістовий модуль II.									
<i>Технологія навчання української мови у закладах загальної середньої освіти</i>									
5.	<i>Підходи до навчання української мови</i>	3	2	2	-	–	–	–	1
6.	<i>Принципи, методи і прийоми навчання української мови</i>	5	4	2	2	–	–	–	1
7.	<i>Інноваційні технології навчання української мови</i>	7	6	2	4	–	–	–	1
8.	<i>Типи уроків української мови, їх структура та методика проведення. Спостереження і аналіз уроку мови</i>	7	6	2	2	2	–	–	1
	<i>Модульна контрольна робота № 2</i>	2	2	–	2	-	–	–	–
	<i>Разом</i>	24	20	8	10	2	–	–	4
Змістовий модуль III.									
<i>Методика мовленнєвого розвитку здобувачів освіти й засвоєння мовленнєвознавчих понять</i>									
9.	<i>Мовленнєвий розвиток здобувачів освіти як методична проблема</i>	5	4	2	2	–	–	–	1
10.	<i>Методика удосконалення рецептивних видів мовленнєвої діяльності (аудіювання, читання)</i>	6	4	2	2	–	–	–	2
11.	<i>Методика роботи над продуктивними видами мовленнєвої діяльності (говоріння, письмо)</i>	6	4	2	2	–	–	–	2
12.	<i>Методика засвоєння відомостей про мовлення, спілкування й текст</i>	5	4	2	–	2	–	–	1
13.	<i>Методика роботи з культури мовлення і риторики</i>	6	4	2	2	–	–	–	2
14.	<i>Методика роботи зі стилістики</i>	5	4	2	–	2	–	–	1
	<i>Модульна контрольна робота № 3</i>	2	2	–	2	–	–	–	–
	<i>Разом</i>	35	26	12	10	4	–	–	9
Модуль 1									

6-ий семестр									
Змістовий модуль IV.									
Методика викладання розділів шкільного курсу української мови									
15.	<i>Особливості методики викладання розділів науки про мову. Методика викладання фонетики, графіки</i>	7	6	2	2	2	–	–	1
16.	<i>Методика викладання лексикології й фразеології, лексикографії</i>	7	6	4	2	–	–	–	1
17.	<i>Методика викладання орфоенії</i>	7	6	2	2	2	–	–	1
18.	<i>Методика викладання будови слова й словотвору</i>	7	6	4	2	–	–	–	1
19.	<i>Методика викладання морфології</i>	9	8	4	2	2	–	–	1
20.	<i>Методика викладання орфографії</i>	7	6	2	2	2	–	–	1
21.	<i>Методика викладання синтаксису</i>	7	6	2	2	2	–	–	1
22.	<i>Методика викладання пунктуації</i>	7	6	2	2	2	–	–	1
23.	<i>Методика вивчення загальних відомостей про мову</i>	4	2	2	-	–	–	–	2
	<i>Модульна контрольна робота № 4</i>	2	2	–	2	–	–	–	-
	Разом	64	54	24	18	12	–	–	10
Змістовий модуль V.									
Удосконалення знань, умінь і навичок здобувачів освіти на факультативних заняттях і позакласних заходах									
24.	<i>Позакласна робота з української мови</i>	7	6	2	2	2	–	–	1
25.	<i>Елементи дослідництва в позакласній роботі з української мови</i>	3	2	2	-	–	–	–	1
26.	<i>Факультативні заняття</i>	5	4	2	2	–	-	-	1
27.	<i>Удосконалення знань, умінь і навичок з мови у старших класах</i>	2	2	2	-	-	-	-	-
	<i>Модульна контрольна робота № 5</i>	2	2	-	2	-	–	–	-
	Разом	19	16	8	6	2	–	–	3
Змістовий модуль VI.									
Удосконалення професійної майстерності вчителя-словесника в процесі методичної роботи									
28.	<i>Методична робота вчителя-філолога</i>	5	4	2	2	-	-	-	1
29.	<i>Особливості роботи методичних об'єднань</i>	5	4	2	2	–	–	–	1
30.	<i>Портфоліо як засіб самоорганізації та саморозвитку особистості</i>	5	4	2	2	–	–	–	1

	<i>Модульна контрольна робота № 6</i>	2	2	–	2	-	-	-	-
	<i>Разом</i>	17	14	6	8	-	-	-	3
	<i>Разом за навчальним планом</i>	180	148	66	62	20	–	–	32

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
5 семестр		
<i>Змістовий модуль № 1</i>		
<i>Вивчення методики української мови у закладах вищої освіти та особливості організації уроків української мови у закладах загальної середньої освіти</i>		
1.	<i>Методика навчання української мови: теорія й практика. Концепція мовної освіти на сучасному етапі (Тема 1)</i>	2
2.	<i>Зміст і організація навчання української мови в освітніх закладах. Закономірності навчання української мови. Психологічні і дидактичні основи навчання української мови у школі (Тема 2)</i>	2
3.	<i>Аналіз чинних програм і підручників з української мови. Критерії й норми оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти з української мови (Тема 3)</i>	2
4.	<i>Методика добору дидактичного матеріалу, використання наочності й технічних засобів навчання (Тема 4)</i>	2
5.	<i>Модульна контрольна робота № 1</i>	2
<i>Змістовий модуль № 2</i>		
<i>Технологія навчання української мови у закладах загальної середньої освіти</i>		
6.	<i>Методичні основи навчання української мови: принципи, методи й прийоми роботи (Тема 6)</i>	2
7.	<i>Інтерактивні технології, дистанційні технології. Модульно-рейтингові технології (Тема 7)</i>	2
8.	<i>Характеристика інноваційних методів навчання (Тема 7)</i>	2
9.	<i>Сучасний урок української мови: його типологія та структурні елементи (Тема 8)</i>	2
10.	<i>Модульна контрольна робота № 2</i>	2
<i>Змістовий модуль № 3</i>		
<i>Методика мовленнєвого розвитку здобувачів освіти й засвоєння мовленнєвознавчих понять</i>		

11.	<i>Особливості формування умінь діалогічного та монологічного мовлення (Тема 9)</i>	2
12.	<i>Уроки розвитку рецептивних видів мовленнєвої діяльності (Тема 10)</i>	2
13.	<i>Уроки розвитку продуктивних видів мовленнєвої діяльності. Формування комунікативної особистості учня (Тема 11)</i>	2
14.	<i>Особливості вивчення культури мовлення і риторики у шкільному курсі української мови (Тема 13)</i>	2
15.	<i>Модульна контрольна робота № 3</i>	2
	6 семестр Змістовий модуль № 4 Методика викладання розділів шкільного курсу української мови	
16.	<i>Методичні основи навчання фонетики, графіки (Тема 15)</i>	2
17.	<i>Особливості методики навчання лексикології та фразеології, лексикографії (Тема 16)</i>	2
18.	<i>Труднощі у формуванні фонетичних та орфоепічних умінь учнів та шляхи їх подолання (Тема 17)</i>	2
19.	<i>Поглиблення в учнів знань про будову слова та ознайомлення їх зі способами словотвору (Тема 18)</i>	2
20.	<i>Особливості викладання морфології у шкільному курсі української мови (Тема 19)</i>	2
21.	<i>Особливості формування правописних умінь і навичок здобувачів освіти (Тема 20)</i>	2
22.	<i>Особливості викладання синтаксису у шкільному курсі української мови (Тема 21)</i>	2
23.	<i>Особливості викладання пунктуації у шкільному курсі української мови (Тема 22)</i>	2
24.	<i>Модульна контрольна робота № 4</i>	2
	Змістовий модуль № 5 Удосконалення знань, умінь і навичок здобувачів освіти на факультативних заняттях і позакласних заходах	
25.	<i>Роль олімпіади у формуванні мовної компетенції здобувачів освіти. Мовні конкурси та мовні вікторини (Тема 24)</i>	2
26.	<i>Методичні рекомендації щодо викладання курсів за вибором і факультативів з української мови (Тема 26)</i>	2
27.	<i>Модульна контрольна робота № 5</i>	2
	Змістовий модуль № 6 Удосконалення професійної майстерності вчителя-	

	словесника в процесі методичної роботи	
28.	<i>Шляхи і засоби підвищення кваліфікації вчителів (Тема 28)</i>	2
29.	<i>Методика використання каталогів. Правила використання електронних каталогів (Тема 29)</i>	2
30.	<i>Методичне портфоліо вчителя-словесника (Тема 30)</i>	2
31.	<i>Модульна контрольна робота № 6</i>	2
	Разом	60

5. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
5 семестр		
Змістовий модуль № 2		
Технологія навчання української мови у закладах загальної середньої освіти		
1.	<i>Моделювання фрагментів уроків із застосуванням різних методів, прийомів, засобів навчання (Тема 8)</i>	2
Змістовий модуль № 3		
Методика мовленнєвого розвитку здобувачів освіти й засвоєння мовленнєвознавчих понять		
2.	<i>Методика проведення творчих робіт (Тема 12)</i>	2
3.	<i>Моделювання уроків зі стилістики, культури мовлення, риторики (Тема 14)</i>	2
6 семестр		
Змістовий модуль № 4		
Методика викладання розділів шкільного курсу української мови		
4.	<i>Аналіз конспектів уроків та проведених в аудиторії уроків з фонетики, графіки (Тема 15)</i>	2
5.	<i>Аналіз конспектів уроків та проведених в аудиторії уроків з орфоєнії (Тема 17)</i>	2
6.	<i>Моделювання, проведення й аналіз уроків із морфології морфологія (Тема 19)</i>	2
7.	<i>Моделювання й аналіз уроків із орфографія (Тема 20)</i>	2
8.	<i>Моделювання, проведення й аналіз уроків із синтаксис (Тема 21)</i>	2
9.	<i>Формування пунктуаційної грамотності здобувачів освіти (Тема 22)</i>	2
Змістовий модуль № 5		
Удосконалення знань, умінь і навичок здобувачів освіти на факультативних заняттях і позакласних заходах		
10.	<i>Моделювання й аналіз позакласних заходів (Тема 24)</i>	2

<i>Разом</i>	20
---------------------	-----------

6. Теми семінарських занять
не передбачені навчальним планом

7. Самостійна робота

Самостійна робота студентів при вивченні курсу складається з різних її видів: підготовка до аудиторних занять (лекцій та практичних занять); вивчення законодавчих та нормативних актів України; завершення розпочатих на практичних заняттях завдань, передбачених робочою програмою курсу; відвідування консультацій (індивідуальних та групових); написання рефератів. Підготовка до лекційного заняття передбачає обов'язкове вивчення матеріалу попередньої лекції і ознайомлення з матеріалами наступної лекції (підручники, посібники). Підготовка до практичних занять передбачає обов'язкове вивчення отриманого теоретичного матеріалу з метою подальшого застосування знань на практичних заняттях, у наступній практичній діяльності.

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Змістовий модуль № 1 <i>Вивчення методики української мови у закладах вищої освіти та особливості організації уроків української мови у закладах загальної середньої освіти</i>		
1.	<i>Оформлення методичного портфоліо та його презентація (до усіх тем).</i>	3
Змістовий модуль № 2 <i>Технологія навчання української мови у закладах загальної середньої освіти</i>		
2.	<i>Укладання бібліографії до однієї з тем за матеріалами фахових періодичних видань та її огляд.</i>	2
3.	<i>Розробка 2 конспектів різнотипних уроків (за вибором студента).</i>	2
Змістовий модуль № 3 <i>Методика мовленнєвого розвитку здобувачів освіти й засвоєння мовленнєвознавчих понять</i>		
4.	<i>Розробка різних типів вправ для використання в процесі вивчення МВУМ.</i>	4
5.	<i>Робота з програмами та підручниками з МВУМ, аналіз змісту навчального матеріалу, способів та прийомів його подання.</i>	2
6.	<i>Риторичні підходи до конструювання заняття з</i>	3

	<i>мовознавчої дисципліни у вищій школі як складного мовленнєвого жанру.</i>	
	Разом 5-й семестр	16
Змістовий модуль № 4 Методика викладання розділів шкільного курсу української мови		
7.	<i>Інтегровані уроки, особливості методики їх проведення.</i>	5
8.	<i>Відеофрагменти, мультимедійні презентації як ефективні засоби навчання української мови студентів філологічних факультетів.</i>	5
Змістовий модуль № 5 Удосконалення знань, умінь і навичок здобувачів освіти на факультативних заняттях і позакласних заходах		
9.	<i>Інтерактивний методичний колоквиум як засіб формування професійної компетентності сучасного викладача / учителя української мови.</i>	3
Змістовий модуль № 6 Удосконалення професійної майстерності вчителя-словесника в процесі методичної роботи		
10.	<i>Педагогічна культура та педагогічне спілкування: специфіка й особливості в сучасному освітньому просторі України.</i>	3
	Разом 6-й семестр	16
	Разом	32

8. Індивідуальні завдання

не передбачені навчальним планом

9. Методи навчання

Навчальна дисципліна передбачає різні способи представлення інформації здобувачеві вищої освіти під час його пізнавальної діяльності, реалізовані через відповідні дії, що пов'язують учасників освітнього процесу, тобто передбачає використання таких методів навчання:

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

- за джерелом інформації:

Словесні методи: усний виклад викладачем теоретичного матеріалу; бесіда; пояснення; інструктаж (застосовується при наданні вказівок до виконання домашнього завдання, заповнення первинних документів та форм звітності тощо).

Наочні методи: спостереження (застосовується під час проходження пробних уроках в школі та переддипломної практики); ілюстрація (передбачає показ

матеріалів, конспектів-уроків, відео); демонстрація (показ ілюстрованих посібників, плакатів, малюнків на дошці, таблиць, презентацій тощо).

Практичні методи: розв'язання проблемних завдань; самостійна робота з навчальною літературою; виконання тестових завдань; тренувальні вправи; розробка конспектів уроків і позакласних заходів; моделювання й аналіз конспектів уроків

Ділова гра: проведення уроків і позакласних заходів в аудиторії. Групові міні-проекти.

- **за логікою передачі і сприймання навчальної інформації:** індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

- **за ступенем самостійності мислення:** репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

- **за ступенем керування навчальною діяльністю:** під керівництвом викладача; самостійна робота студентів: з книгою; виконання індивідуальних навчальних завдань.

Відповідно до Закону України «Про освіту» (Стаття 8) особа реалізує своє право на освіту впродовж життя шляхом формальної, неформальної та інформальної освіти. Здобувачі освіти мають право на вивчення та перезарахування результатів вивчення окремих тем дисципліни в системі неформальної освіти.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності: навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо).

10. Методи контролю

Для ефективною перевірки рівня засвоєння здобувачами вищої освіти знань, умінь та навичок з навчальної дисципліни використовувані різні методи і форми оцінювання, як-от: усне опитування, письмова, практична, тестова перевірки; поточний контроль (передбачає перевірку якості засвоєння знань у процесі вивчення конкретних тем); повторний контроль (спрямований на створення умов для формування умінь і навичок); підсумковий контроль (спрямований на з'ясування рівня засвоєння навчального матеріалу в кінці семестру, після завершення вивчення дисципліни).

У процесі оцінювання навчальних досягнень студентів застосовуються такі методи:

Методи усного контролю: індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда, екзамен.

Методи письмового контролю: модульне письмове тестування.

Методи самоконтролю: уміння самостійно оцінювати свої знання,

самоаналіз.

11. Розподіл балів, які отримують студенти

Політика відвідування. Відвідування практичних і лекційних занять сприяє накопиченню балів. Відпрацювання пропусків (в усній, письмовій чи онлайн-формі) є обов'язковим, дає змогу отримати додаткову кількість балів, яка, щоправда, є нижчою від попередньо передбачуваної. Право на відпрацювання має кожен здобувач незалежно від причини пропуску.

Політика виконання завдань. Кожен здобувач зобов'язаний виконати обсяг робіт, передбачений навчальним планом та робочою програмою. Досягненню відповідної мети сприяють лекційні, практичні заняття, самостійна робота, проведені (виконані) як очно, так і дистанційно, зокрема й у ZOOM, GOOGL EDUCATION.

Активна праця як на лекційному, так і на практичному занятті заохочується у вигляді додаткових балів, які можуть модифікувати підсумковий результат на користь здобувача.

Політика академічної доброчесності. Оцінювання всіх видів робіт і завдань (усних повідомлень і практичних завдань із питань курсу, аналізу наукової й навчально-методичної літератури, самостійна й індивідуальна робота за темами, виконання тестових завдань і т. ін.) здійснюється з позицій дотримання академічної доброчесності, ґрунтоване на чинних нормативних документах.

Система контролю знань та умови складання екзамену. Навчальна дисципліна «Методика навчання української мови» оцінюється за модульно-рейтинговою системою. Результати навчальної діяльності студентів оцінюються за 100-бальною системою. Мінімальний допускний бал – **35**.

Система отримання балів накопичувальна.

Підсумковою формою контролю є усний екзамен (максимальна кількість балів – **30**). На екзамен виносяться вузлові питання, типові завдання, що потребують вміння синтезувати отримані знання і застосовувати їх у вирішенні практичних завдань.

5 семестр

Поточне тестування та самостійна робота																	
Модуль 1																	
Змістовий модуль 1					Змістовий модуль 2					Змістовий модуль 3					СРС		
Т 1	Т 2	Т 3	Т 4	МКР 1	Т 5	Т 6	Т 7	Т 8	МКР 2	Т 9	Т 10	Т 11	Т 12	Т 13	Т 14	МКР 3	10
5	5	5	5	10	4	4	2	10	10	3	3	3	3	4	4	10	

30 балів	30 балів	30 балів	
100			

6 семестр

Поточне тестування та самостійна робота																				
Модуль 2																				
Змістовий модуль 4											Змістовий модуль 5					Змістовий модуль 6				Екзамен
Т 14	Т 15	Т 16	Т 17	Т 18	Т 19	Т 20	Т 21	Т 22	Т 23	МКР 4	Т 24	Т 25	Т 26	Т 27	МКР 5	Т 28	Т 29	Т 30	МКР 6	
3	3	3	3	2	2	2	2	2	2	10	2	2	2	2	10	3	3	2	10	
34 бали											18 балів					18 балів				
100																				

Для курсової роботи

Текст курсової роботи	Ілюстративна частина	Захист роботи	Загальна кількість балів
50 б.	20 б.	30 б.	100

Порядок переведення рейтингових показників успішності

у європейські оцінки ECTS

№ з/п	За шкалою ВГПК (в балах)	За шкалою ECTS	За національною шкалою
1.	90-100	A	Відмінно
2.	82-89	B	Добре
3.	75-81	C	Добре
4.	64-74	D	Задовільно
5.	60-63	E	Задовільно
6.	35-59	FX	Незадовільно з можливістю повторного складання
7.	1-34	F	Незадовільно з обов'язковим повторним курсом

Загальні критерії оцінювання успішності студентів, які отримали за 4-бальною шкалою оцінки «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно», подано у табл.

Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень студентів

Оцінка	Критерії оцінювання
--------	---------------------

«відмінно»	ставиться за повні та міцні знання матеріалу в заданому обсязі, вміння вільно виконувати практичні завдання, передбачені навчальною програмою; за знання основної та додаткової літератури; за вияв креативності у розумінні і творчому використанні набутих знань та умінь.
«добре»	ставиться за вияв студентом повних, систематичних знань із дисципліни, успішне виконання практичних завдань, засвоєння основної та додаткової літератури, здатність до самостійного поповнення та оновлення знань. Але у відповіді студента наявні незначні помилки.
«задовільно»	ставиться за вияв знання основного навчального матеріалу в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої фахової діяльності, поверхову обізнаність з основною і додатковою літературою, передбаченою навчальною програмою; можливі суттєві помилки у виконанні практичних завдань, але студент спроможний усунути їх із допомогою викладача.
«незадовільно»	виставляється студентові, відповідь якого під час відтворення основного програмового матеріалу поверхова, фрагментарна, що зумовлюється початковими уявленнями про предмет вивчення. Таким чином, оцінка «незадовільно» ставиться студентові, який неспроможний до навчання чи виконання фахової діяльності після закінчення ВНЗ без повторного навчання за програмою відповідної дисципліни.

Кожний модуль включає бали за поточну роботу Студента на практичних заняттях, виконання самостійної роботи, індивідуальну роботу, модульну контрольну роботу.

Виконання модульних контрольних робіт здійснюється з використанням роздрукованих завдань та/або у тестовій формі на платформі Колаборатор.

Модульний контроль знань студентів здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля.

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на практичних заняттях, під час виконання самостійної та індивідуальної навчально-дослідної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- своєчасність виконання навчальних завдань;
- повний обсяг їх виконання;
- якість виконання навчальних завдань;
- самостійність виконання;
- творчий підхід у виконанні завдань;

- ініціативність у навчальній діяльності.

12. Методичне забезпечення

Кожний модуль включає бали за поточну роботу студента на лекційних, практичних та лабораторних заняттях, виконання самостійної роботи, індивідуальну роботу, модульну контрольну роботу.

Виконання модульних контрольних робіт здійснюється з використанням роздрукованих завдань.

Модульний контроль знань студентів здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля.

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на семінарських, практичних та лабораторних заняттях, під час виконання самостійної та індивідуальної навчально-дослідної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- своєчасність виконання навчальних завдань;
- повний обсяг їх виконання;
- якість виконання навчальних завдань;
- самостійність виконання;
- творчий підхід у виконанні завдань;
- ініціативність у навчальній діяльності.

Комплекс навчально-методичного забезпечення навчального курсу (паперовий), який містить: навчальну програму; робочу навчальну програму; тексти лекцій; плани практичних занять; плани лабораторних занять; матеріали до проведення лабораторно-практичних занять; тести для проведення поточного і підсумкового оцінювання; програма семестрового екзамену; програма державного іспиту;

електронний варіант комплексу навчально-методичного забезпечення курсу; навчально-методичні посібники, статті у фаховій періодичній пресі, збірник нормативно-правових документів; роздавальний дидактичний матеріал; кращі портфоліо студентів-практикантів; конспекти уроків; тематичні папки методичного спрямування.

Проекційна апаратура, комп'ютерні системи та мережі; дистанційне навчання з використанням комунікаційного програмного забезпечення ZOOM; бібліотечні фонди, що, окрім традиційних паперових підручників і посібників, забезпечують користувачів електронними інформаційними ресурсами; бібліотечні веб-сайти, використання в навчальному та науково-дослідницькому процесі електронних ресурсів віддаленого доступу, онлайн-послуги.

13. Рекомендована література

1. МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ. УКРАЇНСЬКА МОВА 5–9 класи. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів. Програма відображає засадничі ідеї Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти (Постанова Кабінету Міністрів України від 23. 11. 2011 р. № 1392), ідеї концепції «Нова українська школа» (2016 р.). Програма затверджена Наказом Міністерства освіти і науки України від 07.06.2017 № 804. Київ. 91 с.

2. Програми для загальноосвітніх навчальних закладів:

Українська мова 5-9 класи.

Українська мова 10-11 класи. Рівень стандарту (зі змінами, затвердженими наказом МОН від 14.07.2016 № 826). Київ, 2017. 14 с.

Українська мова 10-11 класи. Рівень стандарту, академічний рівень (зі змінами, затвердженими наказом МОН від 14.07.2016 № 826). Київ, 2017. 24 с.

3. Модельна навчальна програма «Українська мова. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори Голуб Н. Б., Горошкіна О. М.). «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» (наказ Міністерства освіти і науки України від 12.07.2021 № 795).

4. Модельна навчальна програма «Інтегрований мовно-літературний курс (українська мова, українська та зарубіжні літератури). 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти (авт. Старагіна І.П., Новосьолова В.І., Терещенко В.М., Романенко Ю.О., Блажко М.Б., Ткач П.Б., Панченков А.О., Волошенюк О.В.). Рекомендовано Міністерством освіти і науки України Наказ Міністерства освіти і науки України від 12.07.2021 № 795 (у редакції наказу Міністерства освіти і науки України від 29.09.2021 № 1031).

Основна:

1. Бакум З. П. Феномен «духовність» і мовна освіта. Філологічні студії : *Науковий вісник Криворізького державного педагогічного університету*: зб. наук. праць. Вип.18. Кривий Ріг : Криворізький державний педагогічний університет, 2018. С. 128–140.

2. Бакум З. П., Пальчикова О. О. Формування ключової компетентності «Спілкування іноземними мовами» учнів старшої школи на уроках української словесності під час навчання фразеології». *Філологічні студії : Науковий вісник Криворізького державного педагогічного університету* : зб. наук. праць. Кривий Ріг : ФОП Маринченко С. В., 2020. Вип. 21. С. 225–242.

3. Голуб Н. Б., Галаєвська Л. В. Навчання синтаксису на уроках української мови у 8-9 класах : метод. посібник. Київ : ТОВ «КОНВІ ПРІНТ», 2018. 128 с.

4. Гра по-новому, навчання по-іншому: методичний посібник / упор. О.Рома – The LEGO Foundation, 2018. 44 с.
5. Караман С. О. Методика навчання української мови в гімназіях : навчальний посібник. Київ : Ленвіт, 2000. 272 с.
6. Костів О., Сколоздра-Шепітко О. Методика викладання української мови: навчально-методичний посібник. Для студентів українського відділення філологічного факультету. Львів, 2018. 202 с.
7. Кульбабська О. В., Кардашук О. В. Крок у професію. Методика викладання української мови: навч. посібник. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2017. 256 с.
8. Кучеренко І. А., Пентилюк М. І. Теорія і технологія сучасного уроку української мови : навч.-метод. посіб. ; МОН України, Херсонський державний університет. Херсон : Айлант, 2022. 352 с.
9. Методика викладання української мови: Навч. посібник / С. І. Дорошенко, М. С. Вашуленко, О. І. Мельничайко та ін.; за ред. С. І. Дорошенка. 2-е вид., перероб. і допов. Київ : Вища шк., 1992. 398 с.
10. Методичні вказівки до проходження переддипломної практики з української мови та літератури для студентів-філологів спеціальності 014 Середньої освіти (Українська мова і література) / Лебедь Ю. Б., О. М. Похилюк, Н. І. Скрипник. Вінниця : ТОВ «Твори», 2019. 40 с.
11. Мова наша – українська: навчально-метод посібник для вчителя / Л. І. Мацько, О. М. Семенов, Н. Б. Голуб та ін. /за ред. Л. І.Мацько. Київ : Богданова А. М., 2011. 512 с.
12. Нова українська школа: poradnik vихователю групи продовженого дня у закладах загальної середньої освіти: навч.-метод.посібн. / Дмитрів Г. І. Львів: Світ, 2019. 224 с.
13. Нова українська школа: poradnik для вчителя. / за ред. Н. М. Бібік. Київ: Літера ЛТД, 2019. 208 с.
14. Омельчук С. Навчання морфології української мови на засадах дослідницького підходу: теорія і практика: монографія. Київ : Генеза, 2014. 368 с.
15. Омельчук С. Сучасна українська лінгводидактика: норми в термінології і мовна практика фахівців: монографія. Київ: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2019. 356 с.
16. Основи мовної комунікації : навчальний посібник / І. А. Кучеренко, Л.І. Мамчур; МОН України, Уманський держ. пед. у-тет імені Павла Тичини. Умань : Візаві, 2018. 270 с.

17. Пентилюк М. Унормування терміносистеми з української лінгводидактики. Основні методичні поняття у сучасному педагогічному дискурсі. *Українська мова і література в школах України*. 2016. № 4. С. 29–31.
18. Пономарьова К. І. Формування комунікативної компетентності молодших школярів у процесі навчання української мови: посібник. Київ, 2019. 131 с.
19. Практикум з методики навчання мовознавчих дисциплін у вищій школі: Навч. посібник / О. Горошкіна, С. Караман, З. Бакум, О. Караман, О. Копусь / за ред. О. Горошкіної та С. Карамана. 2015. 250 с.
20. Практикум з методики навчання української мови / за ред. М. І. Пентилюк. Київ: Ленвіт, 2003. 302 с.
21. Практикум з методики навчання української мови для студентів освітнього рівня «бакалавр» освітньо-професійної програми «Українська мова і література» / укл. Н. І. Скрипник, Ю. Б. Лебедь. Вінниця : ТОВ «ТВОРИ», 2019. 124 с.
22. Підручники з української мови для 5-11 класів середньої загальноосвітньої школи (останні видання).
23. Семенов О. М. Культура наукової української мови: навч. посібник. Київ : ВЦ «Академія», 2010. 216 с.
24. Словник-довідник з української лінгводидактики: навч. посіб. / за заг. ред. М. Пентилюк. Київ : Ленвіт, 2015. 320 с.
25. Теорія та методика навчання української літератури: актуальні проблеми. Збірник наукових праць. / Наук. ред., упоряд. Логвіненко Н. М. Київ : Педагогічна думка, 2015. 380 с.
26. Токмань Г. Л. Методика викладання української літератури в старшій школі: екзистенціальнодіалогічна концепція. Київ : Міленіум, 2002. 230 с.
27. Фідкевич О., Богданець-Білоskalенко Н. Зміст і функції багатомовної комунікативної компетентності учнів закладів загальної середньої освіти з навчанням мов національних меншин. *Український педагогічний журнал*, 2020. № 3. С. 66–74.

Додаткова:

1. Андрущенко В. П. Світанок Європи: проблема формування нового вчителя для об'єднаної Європи ХХІ століття. 3-тє вид. Київ : Знання України, 2015. 1099 с.
2. Гін А. Прийоми педагогічної техніки: свобода вибору. Зворотний зв'язок. Ідеальність: посібник вчителя. Харків : Вид. група «Основа», 2019. 112 с.

3. Голуб Н. Б. Робота з текстами на уроках української мови у процесі вивчення синтаксису й пунктуації у 8–9 класах. *Українська мова і література в школі*. 2017. № 1. С. 2–8.

4. Коваль Г. П. *Методика викладання української мови: навчальний посібник для студентів педінститутів, гуманітарних університетів, педагогічних коледжів спеціальності «Педагогіка і методика початкового навчання»*. Тернопіль : Астон, 2008. 288 с.

5. Кучеренко І. Філософсько-методологічні засади сучасної мовної освіти. *Українська мова і література в школі*. 2016. №2. С. 23–26.

6. Кучеренко І. Проектування як методологічна платформа діяльності вчителя-словесника. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна»*. Острог : Вид-во НаУОА, 2017. С.109–115.

7. Кучеренко І. Особистісно орієнтована технологія навчання – пріоритетна концепція мовної освіти. *Українська мова і література в школі*. 2017. №2. С. 8–14.

8. Кучеренко І. Особистісно зорієнтоване навчання – домінантна модель реалізації концепції «Нова українська школа». *Дивослово*. 2018. №11. С. 9–15.

9. Кучеренко І., Мамчур Л. Пріоритетність компетентнісного підходу в професійній підготовці майбутніх учителів. *Філологічний часопис*. 2018. 1(11). С. 163–169.

10. Кучеренко І., Мамчур Л. Урок як функційна система навчання української мови: педагогічний вимір В. Сухомлинського. *Наукові записки. Серія : Педагогічні науки*, Вип. 172. ЦДПУ імені Володимира Винниченка, 2018. С. 43–48.

11. Кучеренко І. Формування мовної особистості учня основної школи стилістичними засобами словотвору. *Українська мова і література в школах України*. 2019. № 5. С. 3–9.

12. Мацько Л. І., Семенов О. М. *Українська мова: 10 – 11 класи. Програма для профільного навчання учнів ЗНЗ. Філологічний напрям, профіль – українська філологія*. Суми : РВВ СОШПО, 2010. 82 с.

13. *Нова українська школа: поради для вчителя / заг. ред. Н. М. Бібік*. Київ : ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. 206 с.

14. Пентиліук М. І. *Актуальні проблеми сучасної лінгводидактики: збірник статей*. Київ : Ленвіт, 2011. 256 с.

15. Пентиліук М. *Навчання української мови в середній та вищій школі в аспекті лінгводидактики. Актуальні проблеми мовознавства та літературознавства : зб. наук. праць / Придністровський державний університет ім. Т.Г.Шевченка, інститут мови та літератури, кафедра української філології / редкол. : М.Л.Дружинець [та ін.]*. Тирасполь : Б.и., 2015. С. 313–319.

16. Пентилюк М. Педагогічні умови виховання мовної особистості учнів середньої школи засабами української мови і літератури. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна»* / гол. ред. І.Д.Пасічник. Остріг : Вид-во Національного університету «Острозька академія», 2015. Вип 57. С.154–160.

17. Пентилюк М.І. Роль тексту у формуванні риторичних умінь і навичок учнів. *Збірник наукових праць за матеріалами Всеукраїнської інтернетконференції (23 квітня 2015 р.)* / за ред. проф. К.Я.Климової. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2015. С. 8–19.

18. Семенов О. М. Вступ до слов'янської філології: навчальний посібник. Суми : Видавництво СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2011. 190 с.

19. Струганець Л. Мовнокомунікативна компетентність учителя-лідера. Навчальний посібник. Київ, 2016.

Інші інформаційні ресурси:

1. Офіційний сайт МОН України. URL: <http://www.mon.gov.ua>

2. Всеукраїнський рекламно-інформаційний журнал «Сучасна освіта». URL: <http://www.sosvita.com.ua>

3. Вчителю-словеснику. URL: <http://1slovo.ucoz.com/>

4. Дивослово: щомісячний науково-методичний журнал Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України. URL: <http://dyvoslovo.com.ua/>

5. Для вчителів української мови URL: <http://www.glazova.org.ua/>

6. Для вчителя української мови та літератури, розробки уроків. URL: www.uroki.net/

7. Довідник цікавих фактів та корисних знань. URL: <https://dovidka.biz.ua/tsikavi-fakti-prolisits>

8. Електронне фахове видання «Українська мова і література в школі» URL:<http://www.ukr-inschool.edu-ua.net/> 6

9. Електронне фахове видання «Українська мова і література в школі» URL: <http://www.ukr-inschool.edu-ua.net/>

10. Записник сучасного вчителя URL: <http://notatka.at.ua/>

11. Інформаційно-методичний сайт URL: http://ippo.org.ua/index.php?option=com_frontpage&Itemid=1

12. Матеріали для Нової української школи – планування, розробки уроків, дидактичні та методичні матеріали, підручники та зошити. URL: <https://subject.com/lesson/mova/3klas/17.html>

13. Методичний портал URL: <http://metodportal.net/>

14. Наша школа: Портал вчителів України URL: <http://www.nashaskola.org.ua/>

15. Нова українська школа. URL: <https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkola>
16. Освіта.ua URL: <http://osvita.ua/>
17. Острів знань. URL: <http://ostriv.in.ua/>
18. Офіційний сайт української мови. URL: <http://ukrainskamova.at.ua/>
19. Сайт вчителів української мови та літератури. URL: <http://ukrmetod.at.ua/>
20. Сайт для учителів української мови і літератури. Українська мова. Українська література. Зарубіжна література. Позакласна робота. URL: <http://internet-centr.dp.ua>
21. Самоосвіта вчителів української мови та літератури (Інтернет-ресурси на допомогу вчителям словесникам. URL: <http://skvschool2.ucoz.ru>
22. Українська мова та література. URL: <http://ukrmova.dn.ua/index.html>
23. Українська педагогіка. URL: <http://ped.sumy.ua/>
24. Українська філологія. URL: <http://filology.info/>
25. Урок розвитку зв'язного мовлення. Робота над деформованим текстом: перестановка окремих речень. URL: <http://litmisto.org/ua/?p=26693>
26. Уроки державної мови. URL: <http://mova.kreschatic.kiev.ua/>
27. Фізкультхвилинка «Частини мови». URL: <https://naurok.com.ua/fizkulthvilinka-chastinimovi-90492.html>